

res fuerunt; sed nihil acerbius cordi ejus, quam perditio tua. Quis igitur nostrum ita ingratus, ita immis, ita crudelis erit, ut Domino aquam salutis nostræ sitienti fel amarissimum peccatorum propinet? Per crucem Domini, et Dominum in ea pendentem vos oro atque obtestor, ingrediatur unusquisque in cor suum, et summa devotione et alacritate offerat Deo sacrificium suavissimum, cor contritum et humiliatum, dicatque apud se: Ecce ego toties Dominum meum offendi, et toties lapsus sum et relapsus sum, et nunquam vere peccatum meum agnovi, nunquam, ut par erat, desievi, ex consuetudine et sola voce exteriore confessus sum; nunc ego cum intelligam peccati gravitatem ex magnitudine passionis, quam Dominus pertulit, cum videam negotium salutis meæ negotium esse maxime serium (nec enim pro re parvi momenti Deus homo factus, et tanta et tam atrocia supplicia passus) nunc, inquam, cum hæc videam et intelligam, statim Deo propitio aliam viam incedere, ad veram et perfectam conversionem et confessionem me præparare, ac deinceps peccatum magis quam ignem, aquam, serpentes, et quam ipsam pestem evitare. O deliberationem bonam! O te beatum, si ita feceris! Nam et tu hoc pacto reficies cor Domini crucifixi, et ego tibi nomine Christi polliceri audeo, hodie cum illo eris in paradiso: hodie, imo ac hora, hoc momento senties te erui de inferno, et respirare incipies in luce libertatis filiorum Dei, modo tibi incipiunt hodie peccata vere displicere, et pristinae fornicationes et sordida voluptates tuæ amplius non ariserint.

At si hæc omnia te non moveant, si flamma amoris, si ignis charitatis, quam hodie in te perspicue Christus ostendit, et quæ lapides rapit, cor tuum frangere et emollire non potest; saltem moveant te illa formidabilia verba, quæ in ipsa sua passione Dominus locutus est, quæque voluit altissime in cordibus nostris infligi, cum ait: *Nolite flere super me, sed super vos ipsos flete. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* O sententia formidabilis et incredibilis, nisi ab ipsa Veritate pronuntiaretur! *Si in viri-*

do ligno, inquit, hæc faciunt, in arido quid fiet idest si in me, qui justus sum, qui sanctus, qui innocens sum, qui humore gratiæ semper vireo, tamen propter aliena peccata ita ignis passionis exarsit, et Pater meus cælestis, ut odium suum implacabile contra peccatum ostenderet, me naturalem et unicum filium suum propter aliena peccata ita contrivit *in infirmitate, ut virum dolorum et novissimam virorum* efficeret, quis cogitare poterit, quid homines peccatores propter sua, et propria scelera atque facinorosa patiuntur?

Audivimus Domini passionem, et exterriti sumus, neque majus aliquid inveniri posse credebamus. Qualis igitur erit poena gehennæ, quam ipsa Veritas prædicat multo majorem atque atrociorum esse futuram? et vere ita erit. Quando vero nihil adderetur, nisi æternitas, nonne hoc sufficeret ad eam penam in immensum augendam? Pependit Dominus tres horas in cruce, et omnes miramur, et jure miramur, et jure pavemus et exterrimur; quid igitur facies tu in supplicii multo majoribus, non tres honoras, non tres annos, non tria sæcula, non tres myriades sæculorum; sed sine ullo fine, et tam diu, quam diu vivet, et regnabit Deus? Neque permittas tibi a diabolo persuaderi, Dominum esse mitem et clementem et nullo modo te damnaturum: Quid? Ita stupidus eris, ut hoc tibi persuaderi sinas, te etiam innumeris peccatis obrutum non damnandum? Veni, accede, palpa manibus veritatem: *numquid filio suo pepercit* cum in eo non sua, sed nostra peccata invenit? Audistis, hodie, quam severe illum exceperit. Si igitur proprio filio suo non pepercit, et si in viridi ligno hæc fecit quomodo tibi ligno arido ad ignem preparato, nisi citè ad poenitentiam redeas, et fontibus lacrymarum irrigatus viderere ac florere incipias, quomodo, inquam, tibi parceret? Hic igitur sit finis concionis nostræ hodiernæ, ut vera ac seria poenitentia et firmissimo proposito vitæ melioris reficiamus cor Domini crucifixi, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXIX.

IN DOMINICA PASSIONIS

SIVE

IN HEBDOMADA SANCTA

De Arbore crucis et quinque fructibus ejus, qui ex ea colligi possunt.

SYNOPSIS.

Prærogativa et encomia S. crucis tum ab effluvia et virtute, tum ex testimonio B. Chrysostomi producta, exordii loco præmittuntur, ejusque rei causa redditur. Deinde concio in quinque partes, seu quinque fructus ab arbore crucis decerptos, distribuitur. Primus fructus est, cognitio enormitatis et magnitudinis peccati, propter quod ipse Dei Filius passus est, ut illud detestaretur: hæc autem magnitudo colligitur, tum ex gravitate peccatorum, quas Deus Angelus et diversis hominibus infligit, quod etiam similitudine ostenditur; tum ex magnitudine pretii, quia unicum Filium Deum propter peccata, et non sua, ita flagellavit. Secundus fructus est, vehementer passionum, ubi ostenditur Christianum ab omnibus; in omnibus, omnia passum esse, atque quindecim præcipua passionis illius genera narrantur. 1. a dilecta matre separatus fuit. 2. a perfido Juda traditus. 3. in horto in agone constitutus. 4. per tribunalia diversa circumductus. 5. a discipulis derelictus. 6. a vili simis hominibus indignissime tractatus. 7. latroni Barabbæ posthabitus. 8. dire flagellatus. 9. spinis coronatus. 10. ad populum ignominiose productus. 11. crucem ipse bajulavit, et felle potatus est. 12. cruci effusus. 13. subsannatus. 14. ob presentiam et conspectum matris et discipuli contristatus. 15. anima a corpore separata fuit. Quæ omnia præcipiti judicio ip-

si evenerunt omni prorsus solatio destituto. Tandem gravis ad poenitentiam et assiduum Dominicæ passionis meditationem succedit exhortatio.

Secunda pars de tribus reliquis fructibus de arbore crucis decerpendis agit. Tertius itaque est, cognitio beneficii per passionem in nos collati, quod in tribus maxime elucescere demonstratur, scilicet in consideratione bonorum nobis a Deo datum, quæ quanta sint, vel ex eo constat, quod lapsus per peccatum ab innocentia statu omnia illa bona repromisit restitutum; deinde in modo, quo data sunt; demum in charitate, qua donata sunt. Quartus fructus est, cognitio immensæ bonitatis divinæ, qua potissimum habetur per considerationem, quis quid, pro quibus et qua de causa passus sit. Quintus fructus est, tam eximia omnium virtutum exempla, præsertim vero nobis proponitur Christi humilitas, obedientia, patientia, constantia, mansuetudo: charitas et contemptus mundi; quas proinde virtutes jubemur imitari. Tandem ad reverentem passionis Christi memoriam recolandam testimonio S. Bernardi, et exemplo S. Francisci et S. Clarae docti, vocamur.

Encomia Sanctæ crucis, cujus mysterium tota sequenti hebdomada contemplandum, atque adorandum ab Ecclesia Catholica nobis proponitur, ita sunt, quod optima et numero infinita, et magnitudine excellentia et sublimitate ac præstantia singularia,

ut si pro dignitate explicari debeat, immensam orationem merito desiderarent. Quid enim est crux Domini aliud, quam scala Jacob, clavis cœli, anchora salutis, vexillum celestis militiæ, arbor navis ecclesiæ, lignum vitæ in medio paradisi? Ea est potentia crucis Domini, ut per eam sanguis candorem, vulnera sanitatem, ignominia gloriam, dolor voluptatem, et mors vitam efficiat. Ea est virtus, ut sine crucis signo, nec templa dedicentur, nec altaria erigantur, nec Pontifices inungantur, nec doctores constituantur, nec aquæ purgentur, nec oleum consecratur, nec ulla Ecclēsiastica Sacramenta vel sacrificia, ut B. Augustinus admonuit, rite perficiantur. Denique crux dominica operatur miracula, exterret dæmones, ornat ecclesias, armat frontes fidelium, ac ut arbor fecundissima tantam copiam optimorum fructuum ex se producit, ut non immerito B. Chrysostomus adversus gentiles de Christi divinitate verba faciens in laudem crucis exclamat: « Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremisupplicii symbolum crux diadematis et coronis clarius factum est: neque enim sic regia corona ornatur caput, ut cruce, quæ omni cultu dignior est, et quam omnes ante abhorrebant, ejus figuram magnopere quarunt. Atque adeo ubique ea invenitur apud principes, apud privatos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud servos, apud liberos, subinde omnes ea se signant inscribendo in nobilissimum membrum nostrum. In fronte enim nostra quasi in columna quotidie figuratur: sic in sacra mensa, sic in Sacerdotum ordinationibus, sic iterum cum corpore Christi in mysticis cenis fulget. Hanc ubique celebrari videre licet in domibus, in foro, in solitudine, in vis, in montibus, in collibus, in vallibus, in mari, in navigiis et insulis, in lectis, in vestibus, in armis, in thalamis, in symposiis, in vasis argenteis et aureis, in margaritis, in murorum picturis, in corporibus brutorum male affectis, in corporibus a dæmone obsessis, in bellis, in pace, in diebus, in noctibus, in delicatiorum choreis, in monachorum ordinibus: adeo certatim donum hoc mirabile rapiunt omnes. Mira est gratia, nullus confunditur, nullus erubescit cogitans, quid maledictæ mortis symbolum fuerit, sed omnes ipso magis ornantur, quam diadematum coronis vel multis gemmatis monilibus et torquibus. Et non solum non fugitur, sed et desideratur, et adamatur, et

omnes de ea solliciti sunt, et ubique fulget, et sparsa est in parietibus domorum, in columnis, in libris, in civitatibus, in vicis, in locis, quæ habitantur et quæ non habitantur. Ipsius vero ligni, in quo positum sanctum corpus Domini, et crucifixum fuit, particulam habere totus orbis ita contendit, ut qui parvum quiddam ex illo habent, illud auro includant, tam viri quam mulieres, et cervicibus suis aptent: hinc valde honestati et magnifici, et muniti et protecti, licet condemnationis fuerit signum. » Hæc B. Chrysostomus. Porro ejusmodi amplissima ac splendidissima encomia sacratæ crucis passim in voluminibus veterum et sanctorum Patrum invenire est. Quorum ideo initio orationis hodiernæ mentionem facere volui, ut quantum in me est, auditoribus meis persuadeream, tota hac hebdomada, quæ venerationi sanctæ crucis a majoribus nostris merito consecrata est, singulis diebus non semel, sed sæpius ad arborem istam semper virentem et florentem, et poma profertentem accedere, sub umbra ejus sedere, de floribus et fructibus capere. Vere enim crux Domini lignum est vitæ, pulchrum visu gustuque delectabile, et folia ejus ad sanitatem gentium: nec ullum est spirituale exercitium tutius, facilius, fructuosius, efficacius contemplatione divinæ crucis. Ipsa est lac insipientiæ, et cibus solidus perfectorum.

Animadvertite, non paucos esse, qui non alium quasi scopum sibi profugunt in dominica passione vel legenda vel audienda, vel etiam meditando, quam ut nonnihil commoveantur, et si fieri possit, aliquas lacrymas fundant; quod cum aspectu fuerint, satis multos et magnos fructus ex arbore sanctæ crucis se collegisse putant. Verum, auditores, est ille quidem unus ex fructibus, qui ex hac sancta arbore decerpitur, ut nos Christo tamquam membra capiti compatiamur, et pro eo lacrymas ex compassione fundamus, qui pro nobis in passione sanguinem fudit: sed alii sunt præterea plures et majores. Hinc enim (si sciamus sapienter colligere) veram et perfectam conversionem, et morum nostrorum emendationem, atque adeo vitam et salutem animorum nostrorum colligemus. Quare ut pro nostrarum virum tenuitate studia nostra, et pietatem hoc tam sacro et pretioso tempore promoveamus, de quinque fructibus, qui ex arbore sanctæ crucis præcipue colligi possunt, breviter disseremus.

Quicumque igitur utiliter in passione dominica legenda vel contemplanda se exercere voluerit, quinque præcipue capita considerare poterit: magnitudinem peccatorum, quorum purgandorum causa Filius Dei passus est: vehementiam passionis, ac suppliciorum Domini: excellentiam beneficii divini, quod in nos patiendi, et moriendo Christus contulit: abyssum inexhaustam bonitatis Dei, *Qui proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: et multitudinem ac præstantiam earum virtutum, quæ in passione dominica, tamquam speculo, eniterunt. Et magnitudinem quidem peccatorum, ut ea ex animo detestemur: vehementiam passionis, ut Christo tamquam capiti compatiamur: excellentiam beneficii divini, ut eidem debitas gratias justasque referamus: abyssum inexhaustam bonitatis Dei, ut Deum ardentis studio redamare incipiamus: multitudinem Christi virtutum, ut eas imitemur, et imitando Christo similes efficiamur: in qua similitudine supremum culmen Christianæ philosophiæ atque humanæ perfectionis continetur.

Ut igitur primum fructum, qui est cognitio peccatorum, ex arbore colligere incipiamus, multis et evidentibus signis et argumentis olim Deus ostendit, quam vehementer sibi peccata displiceant, quamque implacabili odio ea perpetuo prosequatur. Hinc enim propter peccatum generale diluvium terris immisit: hinc Sodomam et Gomorham et alias urbes nonnullas igne et sulphure concremavit: hinc toties populum suum electum gladiis Philistæorum, Assyriorum, Romanorum objecit: hinc denique horrendas et formidabiles ille flammæ gehennæ, et alia innumera atrocissima et sempiterna supplicia peccatoribus præparavit. De quibus vere dicti potest, oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt tormenta atque supplicia, quæ præparavit Deus offendentibus se. Sed nunquam tam aperte furorem iræ suæ contra peccatum explicuit, quam his novissimis diebus, cum suum verum et naturalem Filium, quo nihil habuit carius, propter aliena peccata tam severe percussit, et contrivit in infirmitate et ea supplicia cum perferre voluit, quæ nemo unquam parricidarum, proditorum, malefactorum, in terris toleravit. Ac ut rem totam aliqua similitudine perspicuum faciamus, si in aliquo pulcherrimo vasculo liquor corruptus, et gravior olens

inveniretur, et paterfamilias fetorem illum domi suæ non ferens, statim juheret non solum effundi liquorem, sed etiam vasculum in mille partes comminui, et in cloacam projici, nonne vehementer is fetor nares patrisfamilias offendisset? Et si vasculum esset argenteum, nonne adhuc vehementius fetor ei displicuisset? etsi aureum, ac gemmis et lapidibus speciosis ornatum, et nihilominus frangi et projici vellet, nonne supra modum fetorem illum odio habuisset? Si igitur Deus pater liquorem peccati corruptissimum et teterrimum ita odit, ut propter peccatum etiam peccatorem gravissime detestetur. *Odio est Deo*, inquit Sapiens, *impius et impietas ejus*. Ac ut peccatum occidat, etiam peccatorem perdit: ut in eum liquorem odium suum ostendat, etiam vasculum quamvis pulchrum et pretiosum comminuit. Invenit Deus liquorem peccati in vasis terreis, sed maximo artificio elaboratis, hoc est in primis nostris parentibus, et continuo expulit eos de paradiso, et sine appellatione sententiam mortis in nos omnes tulit. Inde *Omnes morimur, et tanquam aquæ dilabimur*: licet extremum terribilium sit mors, et omnes mortem naturaliter horreamus, invenit quoque Deus liquorem istum pessimum in vasis argenteis, in Angelis videlicet, quorum natura plane argentea, pulcherrima, candidissima ac lucidissima est: et statim sine retractatione eos æternæ damnationi adjudicavit. Quis non obstupeat, auditores? Primus et nobilissimus omnium angelorum, atque adeo totius officii divini præstantissima pars, qui nunc Lucifer, nunc initium viarum Domini, nunc signaculum similitudinis, nunc vero Cherub extensus, plenus sapientiæ et perfectus decore in sacris litteris appellatur: de quo Ezechiel dicit Propheta: *Omnis lapis pretiosus ornamentatum; et omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi et pulchritudini ejus, et æmulari sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso*: iste, inquam, tam excelsus, tam pulcher, tam sapiens, de cœlo deturbatus, in abyssum detrusus, sapientiæ et pulchritudine spoliatus, miserimus omnium creaturarum factus est. Nam præterquam quod regnum et beatitudinem amisit, et perpetuis atque horribilibus flammis cruciatur atque in horrendo atque formidabili, sed justo Dei judicio desertus ac relictus, et omni Dei auxilio destitutus est, ut jam in peccato penitus obstinatus semper desperet,

et incredibili rabie quiddid cogitat, quiddid molitur, quiddid cupit, id totum ad nocendum r-ferat: ut merito qui antea Lucifer, Angelus, Cherub, Coelestis intelligentia, nunc tenebræ, draco, diabolus et Satanas appelletur. Quis hujus tam horrendæ mutationis causa fuit? factor peccati. Nam in *Angelis suis*, ait Job, *reperit pravitatem*. Et Apostolus Petrus: *Angelis peccantibus*, inquit, *non pepercit: sed nudentibus inferni detractos, in torturam tradidit cruciandos, in iudicium reservari*. Et nondum intelligunt filii Adam, qualem animum, quam iratum, quam exacerbatum Deus gerat contra peccatum? Propter unam offensam tot millia Angelorum, hoc est argenteorum vasorum Deus ita horrende comminuit, et adhuc vasa lignea et testacea liquore peccati usque ad fauces imbuuntur, et non timent?

Sed altius ascendamus: nam ea, quæ sunt de odio Dei contra peccatum, nihil sunt, si cum eis, quæ dicturi sumus, comparentur. Nec enim magnum est, Deo aliquos angelos et aliquos homines perdidisse, qui in momento infinitos alios multo pulchriores et nobiliores solo verbo creare potest. Sed quid dicemus, quia proprio Filio suo, unico, naturali, optimo, sapientissimo, vere vasi aureo, et gemmis ac lapidibus pretiosis ornato non pepercit maxime cum in eo peccatum non proprium, sed alienum reperit? Filius Dei, auditores, nec ut Deus, nec ut homo peccatum admisit; ipse est enim de quo legis: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus et excelsior cælis factus*. Is nihilominus animadvertens genus humanum sub opere peccati jacere, nec se suis viribus erigere posse, misericordia motus, humeros suos sarcinæ nostræ supposuit. Peccata nostra sustulit, ac pro eis se Patri satisfacere velle professus est. Hinc sunt illæ voces: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores*. Et rursum: *Deus, Deus meus respice in me quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum*. Et illa B. Joannis: *Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi*. Quid igitur Pater fecit, licet Filium suum infinito amore diligeret, licet sciret vitam Filii sui toti orbi excellentia et dignitate præstare, licet videret in vase illo aureo, humeris Filii sui, non propria, sed aliena peccata esse imposita: tamen ut odium

suum et furorem atque indignationem contra peccatum ostenderet, *Proprio Filio suo non pepercit*: vas illud aureum, et pretiosissimum confregit: tamquam si Filio diceret: Tu peccata hominum in humeros tuos suscepisti, et ego ea in humeris tuis flagellabo. *Propter scelus populi mei percussit eum*, ait Dominus Omnipotens.

Sed quomodo percussit eum? quomodo flagellavit? In virga virorum, an in virga ferrea? Quid eum pati voluit? Sane ita severe illum excepit, ut ego nihil dubitem, neminem esse tam sceleratum, tam funestum, tam perditum, tam deploratum hominem, qui non incipiat peccata sua deslere, atque horrere et gravissime detestari, si quis cogitare voluerit serio, quid propter ea Christus passus sit: Passio enim Domini, quæ ad exhaurienda et purganda peccata instituta est, non unum ac simplex supplicium fuit: (ut jam ad alteram partem nostræ orationis, et secundum fructum crucis veniamus) sed amara quædam compositio infinitarum amaritudinum. *Calicem*, inquit, *quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Et qualis erat ille calix? Certe tam amarus, ut eo viso *cum lacrymis et clamore valido*, ut naturæ horrorem ostenderet, ad *Patrem dixerit: Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem istum a me: sed tamen non quod ego volo, sed quod tu vis; fiat voluntas tua*. Neque passio Domini generale quoddam supplicium fuit, sed omnia genera cruciatuum ac suppliciorum comprehendens. Si eos aspicias, a quibus passus est, invenies omnia genera hominum, viros, feminas, pueros, juvenes, senes, principes, privatos, sacerdotes, laicos, liberos, servos, Judæos, paganos, amicos, inimicos. Ut enim pro omnibus, ita quoque ab omnibus passus est. Nec solum homines omnes, sed omnes etiam dæmones in ejus necem conspirarunt. Hoc enim est, quod apud Lucam Dominus ait: *Hæc est hora vestra et potestas tenebrarum*. Neque solum impii homines et dæmones, sed etiam Deus et sancti angeli (tametsi alio consilio, alia intentione, alio desiderio) Christum ad mortem, et mortem crucis inpuerunt. Hinc enim a Patre se derelictum in cruce affirmat: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Denique ipse seipsum morti objecit. *Oblatus est enim quia ipse voluit*. Sed ipse se ipsum ex obedientia tradidit; Deus et Angeli ex charitate; Judas et satellites ex cupiditate; Judæi et dæmones

ex invidentia; Pilatus et ejus consiliarii ex timore mundano, ne Cæsarem videlicet offenderent, Dei Filium ad necem tradiderunt.

Si deinde ea consideres, in quibus passus est, invenies penitus in omnibus nihil integrum atque illæsum et relictum fuisse. Passus est in matre, in discipulis, in vestibus, in fama atque existimatione, in animo, in corpore, in omnibus membris, omnibus partibus, omnibus viribus, omnibus sensibus. Nam a planta pedis usque ad verticem capitis non fuit in eo sanitas. Et vere tunc *Non fuit in eo species neque decor: et vidimus eum, et non fuit ei aspectus, et consideravimus eum, despectum et noisissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem: unde nec reputavimus eum*.

Si postremo animum et cogitationem ad ea convertas, quæ passus est, invenies sane non fasciculum myrrhæ, sed multos et magnos fascies dolorum, pœnarum, cruciatuum, tormentorum. Percurramus breviter, non explicando, sed enumerando, quindecim genera cruciatuum, quæ in passione Domini concurrunt.

Primum fuit, amara illa separatio matris et filii, cum Dominus ad mortem iturus, amatissimæ matri valedixit. Quid enim est, cogitare matrem, et talem matrem, tam duro divortio valedicere Filio, et tali Filio, eunti ad mortem et talem mortem? Hæc meditatio præ cæteris omnibus pectus quamvis durum disrumpere posset.

Alterum fuit, horrenda illa proditio sceleratissimi Judæ. Quid enim, obsecro, erat, prodi ac vendi vilissimo pretio a proprio discipulo atrocissimis inimicis? Sane Dominus tantum inde dolorem concepit, ut in medio convivio, ut Joannes refert, turbaretur spiritus, pretestaretur, ac diceret: *Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis me tradet*.

Tertium fuit, mœstitia illa ingens atque anxietas, quam in horto sustinuit: *Cum pavere ac tremere, et mœstus esse, atque ait: tristis est anima mea usque ad mortem: tamquam si diceret. Talis me horror ac moeror invasit, ut parum absit, quin vitam excludat. Ac deinde Factus in agonia prolixus orabat, et factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram: quo nihil unquam a condito orbe magis novum et magis horribile apparuisse puto. Quid enim erat videre hominem alioqui sanum et incolumem, in tanto moerore, atque anxietate*

constitutum, ut de corpore ejus sanguinis sudor eruaperet, et tam abundanter, ut per frontem ac vestes in terram decurreret, eamque rigaret?

Quartum fuit, toties duci ac reduci per publicas plateas, per tot palatia, per tot tribunalia, militibus et satellitibus stipatum, manibus ligatis tamquam publicum latronem ac sicarium in aperto maleficio deprehensum: quo pudore existimatis ingenua, imo regia majestas afficiebatur, cum toties in oculis populi, cui cum tanta laude et admiratione evangelium prædicaverat, non modeste incedere, ut ejus gravitatem decebat, sed festinare, vel proptere, vel etiam currere cum impia illa turba cogebatur?

Quintum fuit, fuga, et infidelitas discipulorum, suspensum Judæ, negatio Petri. Quam enim crucem putatis cor Domini patiebatur, cum ex duodecim, quos tanto labore generat, educaverat, instituerat, quos tenerime diligebat, quos paulo ante tam dulci sermone, et cibo corporis et sanguinis sui refecerat, jam unum videbat a lupo infernali penitus devoratum, alterum apprehensum jam suffocari, cæteros omnes fugatos ac dissipatos?

Sextum fuit, tot generis injuriarum et contumeliarum, a vilissimis ministris non ex aliqua lege, non ex præcepto magistratus, non ex sententia prætoris, sed ex sola sceleratissimorum satellitum libidine sustinere. Certe enim non jussit Pilatus, ut eum toties alapis cæderent, toties in faciem ejus spuerent, toties caput ejus arundine verberarent; non præcepit, ut modo alba, modo rubea veste eum induerent, modo oculos ejus velarent, et eum feriendo ac rideo dicerent: *Propheta nobis, Christe, quis est, qui te percussit?* modo genuflecterent ante eum et simulata reverentia tamquam regem ridiculum irriderent. Quis unquam vidit, vel legit vel audivit aliquem reum ante iudicium et sententiam tot contumeliis impune afflictum et vexatum fuisse?

Septimum fuit, ille incredibilis contemptus Filii Dei, qui cum latrone Barabba comparatus, et minoris factus ac judicatus fuit, quam ille publicus sicarius. Quid enim horribilius cogitari potest, quam ut auctor vite, qui omnia creavit et conservat, *quo vivimus, movemur et sumus*, cum homine facinorosissimo conteratur, et minus meritis, magisque vita indignus judicetur, quam ille, qui opinione parriocidiorum et extremæ cru-

delitatis omnibus terrore et formidini erat?

Octavum fuit, flagellatio illa crudelis ad columnam. Quae praeterquam quod immensissima, et doloris atque ignominiae plenissima fuit, non est poena hominum ingeniorum et liberorum, sed scurrarum et nebulorum. Nec enim homines alicujus nominis etiam pro maximis facinoribus, sed solum mancipia et latronculi, et homines nihili supplicio verberum subiciuntur.

Nonum fuit, illa admirabilis adinventio novi, et usque ad illud tempus incogniti diadematis, in quo simul acerrimus dolor cum intolerabili ignominia concurrebat.

Decimum fuit, egressio illa ad conspectum parentis et tumultuantis populi quando videbatur, ut Joannes narrat, et Pilato productus *Exivit foras portans spineam coronam et purpuream vestimentum*, et Pilatum audivit dicentem: *Ecce homo*. Et populum acclamantem: *Crucifige, crucifige eum*. Quanta, obscuro, fuit in ea ostensione confusio ac verecundia, cum se Dominus videbat in celeberrimo die paschae ea specie miserabili casum, consputum, spinis coronatum, purpurea ad irrisionem indutum, a tanta multitudine conspui, et tamquam peccatorem et seductorem ab omnibus existimari, qui ante quadror dies tamquam rex et Propheta cum summo honore ab eodem populo salutatus fuerat? Quantus item dolor cum obstinationem et ingratitude ejusdem populi considerabat, et aperte videbat, eos suam ipsorum perniciem procurare, ac de eis demones triumphare, et per eorum ora clamare: *Sanguis ejus super nos et super filios nostros*. Et: *Non habemus regem, nisi Caesarem*, quem nunquam antea confiteri voluerant?

Undecimum fuit, gestatio propriae crucis. Soleat carnifices oculos eorum velare, qui plerumque sunt, ne forte instrumentum videant, quod eis vitam auferet: at vero Dominus Salvatori, non solum oculos non velaverunt, ne crucem videret; sed illam ipsam crucem humeris ejus imposuerunt, ut ante eorum quam corpus crucifigeretur. Cum autem ad montem Calvariae pervenerunt, ut quasi fatigatum et fractum ac viribus exhaustum reficere viderentur (solebant enim in saccharo et vino interdum recreari), obtulerunt ei potum. At quem potum existimatis? Vinum myrrhatum ac felle mixtum. Quod cum gustasset, nec voluit, nec potuit bibere. Quae major crudelitas fingi, aut cogitari potest? Si vinum et saccharum dare non cupiebant,

cur saltem modicam aquam non dabant? Quod si nec aquam dignabantur porrigere, cur potum simpliciter non negabant? Cur myrrham et felle, quibus nihil est amarum sub specie vini Domino porrigebat? Si afflictum consolari pigebat, cur etiam afflictionem augebant? Cur ei tam crudeliter illudebant? Diviti epuloni, si qua denegata fuit, tamen felle aut myrrha oblata non fuit.

Porro duodecimum fuit, ipsa crucifixio, quod est genus mortis admodum crudele, prolixum ac turpe. Nam et vulnera in manibus et pedibus fiunt, ubi propter nervorum ac venarum multitudinem acutissimi dolores generantur. Et pondus corporis semper trahit deorsum, et semper magis ac magis vulnera dilatantur et dolores augentur, donec sine vulnere lethali, sola vehementia doloris anima de corpore excludatur.

Decimum tertium fuit genus quoddam crudelitatis prorsus inauditum. Nam cum Dominus in cruce penderet, et quasi pelagus quoddam amaritudinis praemultitudine penarum ac dolorum factus esset; tamen hostes ejus feris crudeliores et lapidibus duriores, non solum non movebantur, sed cum iridebant, eique insultabant, et sales et factias in eum jaciendo seipsos oblectabant. Carnifices vero in oculis ejus vestimenta ipsius, inter se dividebant, et super tunicam ejus sortem mittebant. Quoque his multo gravius erat, unus e latronibus, qui pendebat in cruce cum eo, cruciatum proprium oblitus, quasi ad torquendum ceteri non sufficienter, in eum convitia et contumelias congeribat.

Decimum quartum fuit, matris amantissimae et discipuli, quem diligebat, continuus aspectus. Quantum enim crevisse existimandum est dolores Salvatoris, cum in omnibus illis atrocissimis cruciatibus, contumelias, convitiis irrisionibus, matrem et discipulum, quos praeter ceteris tenerrime dilexerat, semper ante oculos habebat? praesertim cum perspicue intelligeret, quas illi cruces ac tormenta paterentur.

Decimum quintum et postremum fuit amara illa separatio carnis et animae, quae quidem tanto acerbior erat, quanto se magis dilexerat. Nec vero fuit unquam inter eas, sicut in nobis experimur, ulla pugna aut discordia sensus et rationis. Deinde in ipso flore aetatis, vivis et integris sensibus Dominus moriebatur. Quocirca perspicue intelligebat quam esset amarus calix ille mortis, atque

illa praesertim aetate, et omnes tortiones et penas illius extremi agonis distincte percipiebat, quod aliis hominibus ob emortuos sensus, et turbatam imaginationem accidere non solet. Intelligebat praeterea, quam esset sibi illa mors indebita, et tamen vici amor generis humani: atque ut nos a morte liberaret ipse se morti subiecit, amarum illum potum deglutivit, et inclinato capite tradidit spiritum. Ita recessit pastor bonus, gaudium orbis terrae, lumen oculorum nostrorum. Recessit vero cum magna angustia, ut audivistis; recessit totus afflictus, totus laceratus, totus anxius, totus sitibundus, totus fatigatus.

Et quam celeriter haec omnia facta sunt? Numquid legitur unquam fuisse scelestissimorum latronum ita accelerata; ita praecipitata, ita fulminata damnatio? nonne saltem in tertium diem aliorum reorum supplicium differri solet? At Dominus Jesus noctu comprehenditur, mane offertur judici, hora tertia damnatur, ad meridiem crucifigitur, et post paululum enecatur. Quid si ad haec omnia adjungantur ista genera tam multa, tam varia, tam atrocia suppliciorum sine ullo genere consolationis fuisse? Nam quod sancti Martyres fortiter et alacriter mortem oppeterent, non est mirum, cum in eis sicuti propter Christum abundabant passiones ita propter Christum abundarent consolationes. Christus vero caput Martyrum torcular calcavit solus et calicem plenum felle sine ulla gutta mellis haurire voluit.

Ecce igitur, quam gravis erat morbus noster, quem nemo poterat sanare, sed pro illius curatione Dei Filium necesse fuit occidi. Ecce quam implacabili odio Deus peccatum prosequatur, qui Filium suum ita severe propter aliena peccata flagellavit. Vae nobis miseris, quibus tam vilibus, tam indignis, tam ingratis, tantam exhibuit charitatem. Propter nos Dei Filius occisus est, propter nos vulnera doloresque sustinuit. Peccata nostra eum laborare fecerunt, peccata nostra eum accusarunt, flagellarunt, spinis coronarunt, cruci affixerunt, vitam et sanguinem abstulerunt. Et unde igitur existit adhuc in nobis tanta facilitas peccandi? unde tam parvi facinus peccare? quasi Dei offensio nihil esset. Unde post peccatum eum ad poenitentiam convertitur, tam frigide ac remisse poenitemus? Quid? Christus, ut regnum peccati destrueret, tanta passus est, et tu tam facile in cor tuum pec-

catum admittis? tam facile fornicaris? tam facile inebriaris? tam facile irasceris? tam facile pejeras. tam facile quantum in te est iterum Dei Filium crucifigis? Neque vero putes te minori supplicio dignum quod non solus ista facis, neque solus peccatis tuis Christum crucifixeris. Nam, secundum justitiae legem non minori poena multandus es, qui una cum aliis hominem innocentem occidit, quam si solus occideret. Quare si semel ad veram et profundam cognitionem peccatorum tuorum pervenire desideres, passionem Domini diligenter meditare, et cum videbis impios et sceleratos illos satellites Christum vexare atque affligere, persuadeas tibi certo te unum esse ex illis, et vero te non minus quam illos Christi mortem procurasse, atque in ejus necem conspirasse. Cogita, te (quod sane optime jure cogitare potes) una cum illis vero Christum irrisisse, conspuisse, flagellasse, spinis coronasse, in crucem egisse, myrrha et felle potasse, atque ad extremum crudelissime necesse. Si enim peccata nostra non fuissent, nihil unquam tale Christus pertulisset. Neque Romani, neque Judaei, neque demones omnes parere esse poterant, ut Christum Dei Filium vel minimum laederent, nisi ipse ex nimia charitate, qua dilexit nos, ad nostra exhaurienda peccata, se doloribus, atque adeo ipsi morti subjicere voluisset.

PARS ALTERA

Exposuimus breviter, qui sint duo priores fructus, qui ex arbore sanctae crucis contemplatione et affectu quasi duabus manibus decerpi debent. Superest ut, qui sint posteriores tres, paucis explicemus.

Tertium igitur fructum esse dicebamus, cognitionem excellentissimi beneficii, quod in nos per crucem et passionem suam Christus contulit. Et quamquam multa valde de hoc argumento dici possint, nos tamen pro temporis brevitate solum tria capita tribus verbis ostendemus, unde magnitudo summi hujus beneficii cognosci potest. Tria sunt igitur potissimum cogitanda, qui nobis Christus donaverit, qua charitate, quo modo. Quid est quod donavit? liberatio ab infinitis malis, communicatio infiniti boni. Donavit enim indulgentiam peccatorum, gratiam, justitiam, libertatem, pacem, salutem, redemptionem, merita, Sacramenta, doctrinam,

immortalitatem, gloriam, beatitudinem, felicitatem; breviter, bona sua omnia per crucem et passionem nobis communicavit. Inde enim pater et sponsus, et caput nostrum dicitur Christus, quod quicquid habet pater, ad hereditatem filiorum pertinet; quicquid habet sponsus, id cum sponsa libenter communicet, quicquid habet caput, id facile membris omnibus impertiatur. Enumera si potes omnia mala, in quæ propter peccatum primi hominis incidimus, et tum intelligere incipies aliquid de hujus beneficii magnitudine. Erat homo ante peccatum sapientior Salomone; *comparatus est per peccatum jumentis insipientibus et similibus factus est. Erat ante peccatum fortior Sampson; factus est per peccatum debilior muscis et pulicibus*; nam ab his et similibus minutissimis animantibus se defendere non potest. Erat ante peccatum ita superior morte, ut posset, si vellet, numquam mori; factus est per peccatum ita morti obnoxius, ut vellet noli, compellatur mori. Erat ante peccatum in magna pace et tranquillitate, nec secum, nec cum aliis unum bellum aut inimicitiam gerebat; factus est post peccatum non solum aliis omnibus, sed etiam sibi ipsi contrarius: terra non obedit, sed pro floribus producit spinas; mare imperium non patitur, sed sæpe naves et nautas absorbet: animantia bruta non obtemperant, sed contra potius hominem, tanquam communem hostem persequuntur. Sed nec ipse sibi homo obedire novit, tanti sunt motus et tumultus in humana ista republica propter seditiones ac lites sensuum et rationis, propter tumultus et clamores variarum passionum, ut homo sæpe in mille partes distrahatur, neque aliud pectus ejus, quam aliqua Babylon plena turbarum et confusionis esse videatur. Erat homo ante peccatum amicus Dei, ejus gratia et favore fruebatur; excidit per peccatum ab ea gratia, et in iram, atque indignationem et furorem ejus incurrit. Poterat ante peccatum sine labore, sine sudore, sine ulla molestia regnum cælorum promereri, incidit per peccatum in eam miseriam, ut jam non possit suis solis viribus, nisi demereri, et rueri magis et magis versus gehennam. Erat postremo ante peccatum in paradiso terrestri, loco pulcherrimo, optimo, amenissimo: decidit per peccatum in hoc stabulum brutorum, et in hoc ipso multi sunt, qui vix locum obtinere possunt. Jam ab his omnibus malis, in quæ primus Adam sua inobedi-

tia nos conjecerat, secundus Adam sua obedientia usque ad mortem et mortem crucis, nos liberavit: et omnia illa bona, quæ per peccatum amiseramus, per Christi passionem aucta et cumulata recepimus. Conferre beatitudinem primi hominis, quæ perdidimus, cum ea beatitudine, quam in cælis expectamus, quam nobis per passionem suam Christus promeruit. Erat Adam sapientior Salomone: erimus nos æquales Angelis Dei. Erat Adam fortior Sampson: erimus nos ferro, et igne et leonibus fortiores. Poterat Adam non mori; nos multo feliciores non poterimus mori. Fruebatur Adam magna pace; nos fruemur maxima, tantaque erit tunc concordia corporis et animi, carnis et spiritus, ut quicumque voluerit ascendere animus, statim corpus sequatur, etiam super sidera. Erat Adam amicus Dei; erimus nos familiares, in timi, domestici. Poterat Adam non peccare; nos multo beatius non poterimus peccare. Poterat ille non cadere; nos non poterimus cadere. Denique habitabat ille in paradiso terrestri; habitabimus nos in cælo, in illis ornatissimis et splendidissimis sedibus ac domiciliis Angelorum. Habetis igitur quid sit, quod Christus nobis donavit.

Sed quomodo donavit? per se, an per alium? sine labore, an cum labore? multum enim profecto beneficium crescit, cum per nos ipsos, et cum incommodo et jactura aliqua nostra amicum adjuvamus. Quis igitur fuit modus nostræ liberationis? Passio illa crudelis, cujus quasi summam et compendium paulo ante audivistis. Non misit Christus vicarium Angelum aut Archangelum aliquem; sed ipse suis manibus opus nostræ liberationis operari voluit. Et quamquam poterat una gutta sanguinis aut sudoris nos perfecte liberare, voluit tamen totum sanguinem profunderi, et ea supplicia et cruciatus pati, quos audivistis; seipsum contempsit, ut nos honoraret; seipsum afflixit, ut nos consolaretur; dolores et penas sustinuit, ut nobis gaudium ac lætitiã obtineret; vulnera et livores elegit, ut nos a vulneribus peccati curaret? Denique crucifigi et mori voluit, ut nos vitam beatam et sempiternam haberemus. Quare plaris faciendus est modus, quo contulit beneficium, quam ipsum beneficium, quod contulit: et majus est medium, quam remedium quanto majus et mirabilis est Deum mala pati, quam bona lacere, sustinere supplicia, quam elargiri munera.

Sed quæ charitate hæc omnia operatus est? non enim parum auget magnitudinem doni affectus donantis. Cum a te pauperes eleemosynam petunt, si eis amicum vultum ostendas, atque dicas, quid petitis, filii? quid vultis? quæ re indigetis? accipite, parum habeo parum vobis do, et si plus haberem plus etiam libentissime darem: o quam bene placet talis eleemosyna? sane existimaretur, nec immerito, duplo major, quam sit. Si vero torvis oculis eos aspicias, ac deinde aliquos obolos in terram projicias, et dicas: *Itote in malam crucem, ne mihi, amplius molesti sitis. Illi accipiunt quidem quod datur, sed non multum tibi debent. Quæ igitur charitate, quo affectu atrocissima illa supplicia pro nobis pertulit? id vero cogitari aliquo modo potest, verbis explicari, atque oratione comprehendere certe, non potest. Magna sunt, et multa, quæ pro nobis toleravit, sed major, et copiosior sine comparatione fuit charitas, quæ ea toleravit. Tres horas pendit in cruce, sed quis potest ambigere, quin libenter usque ad diem iudicii in ea pependisset, si necessitas id postulasset? certe charitas ad hoc patientiam, et multo majora Christo non deerat. *Desiderio, inquit, desideravi hoc pascha manducare vobiscum. Et: Ego baptismo habeo baptizari, et quomodo coactor usque cum perficiatur? Itaque si multum ei debemus pro tot suppliciis et tormentis, quæ pro nobis pertulit, multo adhuc magis debemus pro ea charitate, quæ illa supplicia, atque tormenta pertulit.**

Jam vero quartus fructus, quem ex arbore sanctæ crucis habemus, cognitio est illius profundissimæ abyssus bonitatis Dei: nullum est enim Dei opus, in quo clarius et splendidius Dei bonitas elucet, quam Passio Salvatoris. Id quod facile assequeris, et multo etiam facilius, quam ego verbis explicare possim, si in singulis mysteriis crucis Christi quatuor capita attente consideres. Quis patitur? quid patitur? pro quibus patitur? quæ de causa patitur? Si primum oculos attollas ad eam majestatem, cui astant in cælis mille millia myriadum angelorum; cui terra ac cæelum, et omnia elementa ad nutum obediunt; qui omnia potest, omnia novit, omnia regit, omnia gubernat, omnia moderatur; cujus comparatione omnis humana et angelica gloria, aræna est exigua, de qua ita loquitur Isaias: *Vidi Dominum sedentem super solum excelsum et elevatum, et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: Seraphim*

*stabant super illum, sex ale uni et sex ale alteri: duabus velabant faciem ejus, et duabus velabant pedes ejus, et duabus velabant et clamabant alter ad alterum: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum? plena est omnis terra gloria ejus. Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, et domus repleta est fumo. Hæc enim dixit Isaias, ut Joannes exponit, quando vidit gloriam Christi, et locutus est de eo. Si, inquam, primum istam tam excelsam, tam sublimem, tam super omnes res creatas eminentem majestatem intueris, ac deinde statim oculos convertas ad eam humilitatem et indignitatem sputorum, colaphorum, irrisionum, aliarumque penarum, quam vere illa majestas suscipiit, idque non propter angelos, cherubim aut seraphim: sed propter nostrum lutum, propter homines, et homines peccatores, ingratos, blasphemos, superbos, inobedientes, fieri non poterit, quin obstupescas, et cum Habacuc propheta dicas: *Domine, audivi auditionem tuam, et timui: consideravi opera tua et expavi. Hinc enim fieri sæpe solet, ut mentes hominum nimio stupore adductæ mirabili quodam modo suspendantur, et a sensibus corporeis abstrahantur: interdum etiam corpus ipsum procul a terra secum trahant, Quod si deinde cogitare incipias, quæ fuit causa hujus tantæ novitatis, quæ Deum conjunxit cum luto, vitam cum morte, beatitudinem cum miseria, gloriam cæli cum ignominia crucis; et pro certo cognoscas, nullam in hoc facto utilitatem aut commodum suum Deum quaesivisse, nec ullo modo nos id meruisse; sed solam et totam causam fuisse, illa viscera pietatis, illam abyssum bonitatis, perennem illum fontem misericordiæ et amoris Dei nostri, quo sine ullo nostro merito et absque ullo suo commodo bonum, esse existimavit, visitare nos ex alto: sane non solum admiraberis et obstupesces, sed senties etiam cor tuum dilatari, emoliri, resolvi, et ignem quemdam in intimis visceribus accendi, quo tantæ bonitati respondere, et teipsum totum ejus obsequio consecrare ac dedicare cupies. Senties præterea in corde tuo quemdam novum horrorem ac detestationem peccatorum oriri: senties quoque aperiri tibi oculos, et clare ac perspicue videbis turpitudinem ebrietatis, feditatem luxuriæ, deformitatem omnium vitiorum. Denique nova quadam et inusitata vulneratus charitate cantare incipies: *Fulcite me floribus, stipulate me malis,***

quā amore languet. Nam qui cernit regem Salomonem (ut verbis utar B. Bernardi) in diademate, quo coronavit eum mater sua: qui cernit unicum Patris crucem sibi bajulante, qui cernit cesum et consputum Dominum majestatis, qui cernit auctorem vite et gloriæ confixum clavibus, percussum lancea, opprobriis saturatum, tandem illam dilectam animam gladius amoris transverberat, atque idcirco dicit: *Fulcite me floribus stipate me malis, quia amore languet.*

Venio autem ad quintum et postremum fructum, qui multitudinem et præstantiam continet earum virtutum, quæ in passione Domini, excellentius emittuntur. Ille siquidem cum fructu et utiliter Passionem Domini meditatatur, vel certe audit vel legit, qui oculos mentis in illas heroicæ et illustrissimas virtutes defigit, quas inter dolores et cruciatum tanquam flores inter spinas emilere videt, neque vero existimare debemus vitam et passionem Salvatoris nobis solum ideo propositam esse, ut eam contempleris: sed etiam ut eam, quod possumus, imitemur. Hinc enim se non solum vitam appellavit. Hinc etiam clamat: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde*, et rursus: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci ita et vos faciatis*. Hinc Apostolus Petrus: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius*. Et apostolus Paulus: *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, ut abnegantes impietatem et secularia desideria, sobrie, juste et pie vivamus in hoc seculo*. Et apostolus Joannes: *Ille animam suam pro nobis posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere*. Itaque non satis est Christum in cruce respicere, sicut olim Hebræi serpentem æneum respiciebant: sed necesse est etiam ejus virtutes imitari. Sicut enim olim Eva fructus mortis non multum nocuisset, si eum solum aspexisset, non etiam decerpisset et comedisset: ita nobis fructus vitæ, qui ex arbore crucis dependet, non multum prodesse poterit, si eum dumtaxat aspiciamus non etiam decerpamus et comedamus. Quare ut Apostolus hodie monet: *Hoc tenete in vobis, quod est in Christo Jesu*, hoc est, conamini, contendite, efficitè quam tum potestis, ut eo modo affectu sitis, quomodo Christum in passione præsertim affectum fuisse didicistis. Est enim ipse exemplar et speculum clarissimum omnium virtutum. *Ille cum in forma*

Dei esset, hoc est, cum ejus natura esset divina, atque idcirco *non rapinam*, sed jus nature arbitratus est, esse se *æqualem Deo*: tamen *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens*, pedes discipulorum lavit Dominus et magister existens, Deinde contemni, verberari, conculcari sustinuit. Ergo et vobis, quamvis magis, quamvis nobiles, quamvis sapientes esse videamini, non sit grave ad opera humilia vos demittere, non sit grave contemni ac despici, non sit grave cum pauperibus et humilibus (si causa postulet) conversari: imo vero scitote vos vere magnos, et nobiles et sapientes futuros, cum Christum perfecte imitari, et vos ipsos nihil facere didiceritis. Christus præterea factus est Patri obediens, et obediens in re difficilima, usque ad mortem et mortem crucis: ergo et vobis non sit difficile subjacere præpositis vestris, et eis in omnibus obedire. Quam, quæso, excusationem habere poterunt, si non obediant filii parentibus, servi dominis, discipuli præceptoribus, oves pastoribus, dum eis utilia et salutaria injunguntur, cum Christus in re tam ardua in cruce subeunda, pro nostra salute, tam alacriter Patri obtinuerit? Ergo si cupimus obsequium præstare Deo, Christumque imitari amplectamur ex animo nobilissimam istam virtutem, et parentibus, præceptoribus, prelatibus, magistratibus, magna devotione et humilitate obediamus. Christus patientiam inter tot genera sibi succedentium cruciatum ita conservavit, ut nec verbis, nec iniuriis, nec signis ullis tot contumelias ulcisci voluerit. Ergo et vobis durum non videatur, ad exemplum Christi convitia et injurias deglutire, et eorum penitus oblivisci. Christus constantiam et perseverantiam in bonis operibus ita coluit, ut neque flagellis, neque clavibus, neque cruce, neque lancea a cursu nostræ salutis procurandæ ac perficiendæ revocari aut impediri potuerit. Ergo et vobis acerbum non sit, aliquando in bonis operibus pati contradictores, neque facile retro respiciatis, aut bona inchoata opera relinquatis, licet mundus et dæmones se opponant. *Recogitate eum, qui talen adversum semetipsum sustinuit a peccatoribus contradictionem, ut non fatigarent, animis vestris deficientes*. Christus enim tam insignem mansuetudinem in passione ostendit ut sicut *Ovis ad victimam duceretur, et sicut agnus coram tondente se obmutesceret*. Ergo et vobis asperum non videatur, aliquando inter amicos vel inimicos tacere,

abscedere et obmutescere potius, quam ut lites et contentiones serantur, unde odia et indignationes, et ira et rixæ nascuntur, quæ charitatem extinguunt, Spiritum sanctum contristant, animam et corpus occidunt. Christus quoque tam ardenti charitate in ipso summo ardore passionis flagravit, ut pro ipsis suis crucifixoribus et tortoribus ingenti affectu supplicaverit. Ita etiam ardenter salutem animæ, et opera bona semper sitiivit, ut ipse in cruce dolorum suorum oblitus, alterum latronem convertere studuerit, et converteret. Ergo et nobis dulces sit charitate flagrare, in salutem animarum incumbere: in bonis operibus numquam defatigari: unquamque eo modo, quo potest, vel publice vel privatim aut verbo aut exemplo, colloquendo, conversando, in domibus, in gymnasiis, in conviviiis, denique semper et ubique salutem animarum esuriat et sitiât, et ignem charitatis ubi potest, et quomodo potest accendat, et illius desiderium compleamus, qui dixit: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur?* Christus postremo se ipsum perfectissimum et absolutissimum mundi hujus, et gloriæ, ac divitiarum et voluptatum contemptorem in passione sua nobis exhibuit, cum in cruce pro nobis pendens non alium thronum habuit, quam patibulum: non aliam coronam, quam spineam: non alias vestes, quam fortasse velum, quo partes corporis pudendo tegerentur, non alias epulas, quam fel et acetum; non alios comites, quam duos suspensos fures; non alios in suis afflictionibus consolatores, quam eos, qui clamabant: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere*. Ergo et vobis, fratres mei, si caput vestrum agnoscitis, si Christum sequi desideratis, si vultis, ut ipse vos in regno Patris sui coram Angelis suis agoscat, et confiteatur, incipiat jam nunc mundus vilescere et gloria ejus sordere et voluptas desipere. Amate vero quod Christus amavit, neque timeat, ne decipiâmini. Ipse enim est Emmanuel, qui novit *Reprobare malum et eligere bonum*.

Itaque si quis vere cupit ad magnum culmen perfectionis brevi tempore pervenire, mundi gloriam contemnere, carnis petulantiam coercere, animi perturbationes sedare, metum mortis excludere, humilitatem, obedientiam, patientiam, constantiam, mansuetudinem, charitatem, mundi contemptum addiscere, ac breviter in hominem alium

transformari, serio, sedulo, attente atque assidue in libro crucis legendo et contemplantando se exerceat: aspiciat atque intuemini sanctos illos homines, Apostolos, Martyres, confessores, quorum vitam et virtutes omnes admiramur. Unde illi, quæso, in tantam mentis altitudinem, et puritatem pervenerunt, ut angeli quidam terrestres esse viderentur? unde tantum illud robur et constantiam hauserunt, ut dæmones non timerent, sed provocarent? mortem et pericula non fugerent, sed quaererent? non formidarent, sed desiderarent? Unde tam excelsum divitiarum et gloriæ, et voluptatum contemptum didicerunt, ut pane et aqua, vestibusque vilissimis contenti, cætera non solum non studiose quaererent, sed etiam oblata respuerent? Nimirum in Cruce Domini ista legerant. Nam et Petrus et Andreas amore sanctæ crucis ebrii fuerunt: Apostolus vero Paulus, nihil se scire profitebatur, nisi *Christum et hunc crucifixum*. Et rursus clamabat: *Christo confixus sum cruci: vivo autem jam non ego; vivit vero in me Christus: Martyr Ignatius, ejus sunt dulcissima et affectu plenissima verba: Amor meus crucifixus est, quanto crucis amplectendæ desiderio flagrat, testes sint stupendæ ejus epistolæ et præsertim ea quæ est ad Romanos, ejus tot faces, quot verba, tot scintille, quot syllabæ. Porro B. Bernardus unde tantum et pietate et eruditione profecerit, ipse docet in sermone 43. in Cantica sententiam illam exponens: *Fasciculus myrrhæ, dilectus meus mihi, inter ubera mea commemorabitur*. «Tu quoque, inquit, si sapias, imitaberis sponsæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam carum fasciculum de penetrati tui pectoris nec ad horam patieris avelli: amara illa omnia, quæ pro te Dominus pertulit, semper in memoria relinens, et assidua meditatione revolvens, quo possis dicere et tu: *Fasciculus myrrhæ, dilectus meus mihi, inter ubera mea commemorabitur*. Et ego, fratres, ab ineunte conversione pro acervo meritorum, quæ mihi desse sciebam, hinc mihi fasciculum colligere, et inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantilium illarum necessitatum, deinde laborum, quos pertulit in predicando, fatigationum in discurrando, vigiliarum in orando: tentationum in jejunando, lacrymarum in contemplantando, insidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conviviorum,*

sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumque similia, quæ in salutem nostri generis, Evangelica silva copiosissime noscitur protulisse. Hæc meditari dixi sapientiam, in his justitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his divitiis salutis, in his copias meritorum; hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis; hæc in corde semper sicut Deus scit; hæc stylo meo admodum familiaria, ut apparet, hæc mea sublimior interim philosophia, scire Jesum et hunc crucifixum. Hoc reficit viscera parvulorum, hoc replet ubera matrum et ideo inter ubera mea commorabitur. » Hæc B. Bernardus. Jam B. Franciscus unde meruit tam singulari divini amoris privilegio in eandem crucifixi imaginem transformari, et stigmata Domini nostri in corpore suo portare, nisi quod jam ante per assiduum crucis meditationem totus animo in Christum cru-

cifixum transformatus erat? Floruit ante multos annos virgo quædam in Italia nomine Clara, cujus sanctitatem et vitæ ac morum excellentiam (quæ fuit maxima) ut totam ab amore erga crucem Domini manasse intelligeremus inventa est post obitum ejus et adhuc hodie cernitur in corde ipsius carnea imago Domini crucifixi artificio Spiritus sancti mirabiliter expressa. Et nos quidem ista in corporibus sanctorum externa signa oculis carnis videre possumus, sed nequam videmus quanta eorum animæ charitate fulgeant, quanto gaudio repleantur, quanta gloria coronentur. Sed aliquando tamen videbimus, si eis similes esse et eorum vestigiis insistere voluerimus: si enim cum ipsis legitime duces nostrum subsequenti certaverimus, eadem quoque beatitudinis lauream coronabimur, quod nobis concedat, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXX.

DE RESURRECTIONE DOMINI

THEMA

Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus et lætemur in ea.

Psalm. cxvii, v. 24.

SYNOPSIS

Exordium de hujus festi summa celebritate agit, et ejusdem cum natiuitatis festiuitate instituitur collatio; tum historia gloriosæ resurrectionis capitanda proponitur. Atque in primis patres in limbo detenti, qui alio modo Christum profugurarent, vel vaticiniis prædixerunt, describuntur, illorumque ex descensu Christi ad se gaudium eleganter exprimitur: Christique vicissim lætitia ubi tot liberatas et regeneratas animas exemplo Josephi ob duos filios sibi natos exultantis, demonstratur. Gloriosi corporis resurrectio similitudine solis eorientis describitur: et figuris Josephi, Moysis, Mardochei, Danielis, Sampsonis et Jonæ declaratur; et qua ratione mors a Christo devicta et vincula jacet ostenditur, et S. Athanasii testimonio confirmatur. Facta deinde ab B. Virginiæ apostrophe, illius immensum gaudium, quod ex præsentia filii rediit, et sibi apparentis, conceperat, ore exprimitur; et exemplo Jacobi, ob Josephum filium, mortuum creditum at vitum perceptum, gaudio perfusi, exaggeratur: Hinc quam prompto adsit solatio Deus his, qui aliquid pro Christi nomine sufferant, demonstratur.

Pars posterior enodat questionem, cur videlicet festum paschæ sit nobilitate, et in eo celebrando semper expectetur mensis Martius, et in eo tertia hebdomada lune, hujusque dies sextus, septimus et octavus eligatur. Cujus primi rationem assignatur, quod Martius in sacris litteris

mensis novorum appelletur, et in eo omnia quasi reuiscant et resurgant cum Christo. Cur vero in tertia lunari hebdomada agatur, duplex redditur causa; prima, quod a passione et resurrectione Christi tertia mundi ætas inchoetur, uti et tum temporis novus Lunæ cursus; secunda, quia luna a sole discedens parte inferiore illustratur, sed superiora obscuratur; contra fit, ea ad solem appropinquante: sic homines, luna mutabiliores, quo longius a sole justitiæ Christo discedunt, mundo splendidiore apparent; contra si ad Christum accedant, (ubi obiter religionem ingredi volentium impedites institutum, taxantur. Hinc illo tempore Christus nos ad solem reducturus pati et resurgere voluit. Quid vero ce-tas quosdam dies nempe sextum passioni, septimum quieti, et octavam resurrectioni, elegerit, duplex istidem causa asseritur; prima: ut se ultimis tribus creationis mundi diebus confirmaret. Deinde, ut, quia omnis sanctorum vita tribus diebus peragitur, quid in illa agere, sperare et desiderare debeamus, nos edoceret: ubi illud Psalmi xc. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum, breuiter explicatur. Præterea ut feriam sextam passionis agamus, si sabbatum quietis et dominicam resurrectionis desideremus serio aduenemus, et qui pristina peccata rursum ad confessionem asserunt, per fabulam lupi a pastori deprehensi et emendationem promittentis, notantur. Tantem sabbatum hujus vitæ quam sit miserum et inquietum; e contra futuræ gloriæ sabbatum felix et quietum vivis coloribus depingitur.